

Josef Skulina:

Oblast hranická a kelecká po stránce jazykové.

Geografické území východní Moravy nejeví se nám jenom problematickým po stránce historické, archeologické a ethnické, ale i po stránce jazykové. Geografické území tohoto našeho koutu skýtá nám dosti pestrý jazykový obraz, neboť i prostý pozorovatel si dobře uvědomuje, že se ve všech vesnicích tohoto kraje nemluví stejným nářečím.

V této studii všimneme si především jazykového území okresu hranického a pokusíme se aspoň zhruba charakterisovat jeho nejdůležitější jazykové znaky. Dnes už není pochyby o tom, že mezi nářečími lašskými¹⁾ a slovenskými, jakož i mezi nářečími hanáckými a slovenskými leží přechodný pás, k němuž náleží nářečí, jímž se mluví v okolí Hranic. Prof. Havránek zařazuje tento přechodný pás v Čsl. vlastivědě III., 100, k typu moravskoslovenskému. Ale na území tohoto přechodného pásu mezi Hranicemi a Valašským Meziříčím nenalézáme jenom typické domácí jazykové jevy, nýbrž i jevy cizí, které jsou vlastní oblastí za přechodným pásem, t. j. oblastí kelecké. Ačkoliv hranicemi dialektických jevů bývají zpravidla přírodní překážky, právě v této oblasti vidíme, že se hranice isoglos neopírají zcela o tuto jinak dosti pravidelnou zásadu. Hlavní tepnou tohoto jazykového území je Bečva, která, jak už bylo řečeno, není hlavní hranicí diferencčních znaků.

Za přechodným pásem je důležité jazykové území nářečí keleckého, typické s vokálickou soustavou dvojhhlásek ej, ou proti hanáckému é, ó (podobně v nářečí dolském), je- muž bude nutno ještě věnovati větší pozornost, zvláště pak

¹⁾ Ad. Kellner, Východolašské nářečí I. Vydala dialektologická komise při Matici moravské jako 3. sv. sbírky Moravská a slezská nářečí, Brno (v komisi Melantricha) 1946. Stran XXIV a 255. Týž, Štramberské nářečí, sv. 1. Týž, Slezsko po stránce jazykové (Slezsko, čes. stát a česká kultura), 1946, str. 92. Týž, Jazykové poměry v levém hor. Poodří, 1946.

po stránce historické. Vokálníký systém nářečí keleckého se sekundárními dvojhláskami ej, ou liší se od nářečí českých nejen soustavou dlouhých samohlásek, ale i jejich vývojem. Jsou tu dlouhé samohlásky á, é, í (ý), ej, ou. Diftong ou nalézáme zde ze staršího ó (na př. vouz — vůz — vuoz — vóz) i tam, kde se v hanáctině vyskytá ú (u). Podobně je tu dvojhláska ej vzniklá ze staršího ie (na příkl. třeska — třieska) proti hanáctině, v níž je í (i). Tímto nářečím se mluví v Kelči a v přilehlých osadách: v Komárovicích, Zámorskách, Nemetičích, Těšicích, Kladerubech a j.

Ale vraťme se k danému temat. Řekli jsme si, že nářečí v okolí Hranic je vlastně základní páteří přechodného pásu.²⁾ Z toho vyplývá, že se zde nesetkáváme s typickými dominantními znaky nářečí lašského ani nářečí hanáckého. Ostatně této jazykové zvláštnosti si všimá už Fr. Bartoš ve své Dialektologii moravské, I. díl, v Brně r. 1886, v níž říká, že »nářečí kelecké, mající do sebe nepopíratelné znaky řeči české, nevyvinulo se jistotně v nynějších svých hranicích z nářečí slovenského nebo valašského, nýbrž jest původním jazykem osadníků různorodých od sousedních Slováků a Valachův. Tak i osadníci měst Valašského Meziříčí s Krásnem, Hranic, Lipníka a Přerova zdá se, že jsou jiného kmenového původu nežli obyvatelstvo dědin okolních. Mluvíť se posud v těchto městech nářečím zcela různým od okolního, jehož charakteristickou známkou jest přízvuk polský a nedostatek dlouhých samohlásek, což by tedy ukazovalo k původu lašskému.« (Předmluva k Dialektologii moravské.)

Přihlížíme-li k typickým znakům nářečí lašského, které tvoří dnešní jejich soustavu, a to:

1. k nedostatku slabičných l, r
2. k assibilátám c, dz vzniklým z t, d a k měkkosti souhlásek d, t, n před e (z praslovanského e a b)
3. k měkkým spirantám s, ž
4. k existenci dvojice i—y a í—ǐ jako samostatným fonologickým fonémátům
5. k existenci krátkých samohlásek i (y), u, e, o, a
6. a k přízvuku na předposlední slabice,

²⁾ Přechodným pásem rozumíme ten pás, na němž přechodné jevy přecházejí z jednoho jazyka do jazyka druhého a vyskytují se jednak v jazycích přímo sousedních, jednak v jazycích příbuzných. Tím se stírají hranice mezi nimi a jazykové vlny přecházejí z jednoho jazykového území na jazykové území druhé.

vidíme, že z těchto jmenovaných lašských znaků na jazykovém území hranickém, je nejběžnější znak poslední, t. j. přízvuk na předposlední slabice.

1. Přízvuk na paenultimě je charakteristický pro celou oblast východní Moravy.³⁾ Setkáváme se s ním nejen na jazykovém území keleckém, ale zasahuje i hluboko do oblastí přerovské, o níž se snažili tvrdití svého času polští badatelé, že je to území původně polské. Dnes o tom není sporu, že se až sem dostali polští podruhové, kteří časem podlehli čechisaci, ale přesto ponechali si některé typické znaky svého rodného nářečí. (Prof. Kellner v dialektologickém semináři MU v Brně.)

2. V hláskosloví pozorujeme dále zcela zřetelně rozdíl mezi i úzkým a i širokým (graféma y), jenže i široké není tak temně (tvrdě) jako y lašské. S tímto jevem setkáváme se v těch případech, v nichž se dlouhé é (resp. krátké e) úží v dlouhé ý (y), na př. rýž, dýšč, dyščufka, kryv, 2. pl. dryv, nyst, sycť, pycť, vlycť, řycť a t. pod., nebo se úží v í (i), na př. mlíko, chliv, polířka, chlib, lik, sklínka, líkařství, klišče, plícť, šisty a t. pod. S tímto jevem setkáváme se nejen v samotných Hranicích, ale i v přilehlých osadách, jako v Černotíně, Hlůzově, na protějším břehu Bečvy pak v Ústí a na Zbrašově, odtud dále na záp. v Drahotuších.

3. Na širší oblasti popisovaného jazykového území je běžná hranice s é, ó (móka, hósata, vozék, stréc), která vede přes Opatovice a Osek dále směrem na Záhoří a popsaná už hranice s ý (i), ú (vozík, stríc, múka), která se táhne ze Spálova směrem na Lipník a Ústí, odtud přes Černotín a Špičky směrem na Milotice. V ostrově keleckém je typická hranice s ej, ou.

4. Pračeské -u, -ú (t. j. po souhláskách měkkých) se zachovává nejen v kořenné slabice, ale i v koncovkách, na př. břuch, pokludzať, cuzí, čuch, 4.—7. sg. dušu, kolňu, ju, našu, moju, 1. sg. a 3. pl. mají, volajú, chcú, pišu a t. pod.

5. Pračeské -a se zachovalo v typech hazať, svažať, macať, v ohýbacích příponách: bečica, bjelica, bočnica, hrabica, klaňica, kolejnica, kšica, užyca (lžice), koža, sviňa, v 2. sg. hnoja, pola, srca, zloděja a t. pod. Běžná je přehláska

³⁾ Podle všeobecně expansivního přízvuku na předposlední slabice možno soudit, že celá hranická oblast patřila k tomuto nářečí od původu a nebyla zasažena změnou ú v ou a ý (i) v ej.

-aj v -ej v tautosylabickém postavení, na př. dej, obyčej, obyčejně, krejčí, (vajco, kolaj, nejčastěji pak v superlativních předponách nej-, na př. nejlepší) najprv.

6. Pračeské slabičné r (z pův. *ьr, ъr*) se zachovalo na Hranicku, jakož i na jazykovém území keleckém, na příkl. brblat, čmrňa, drhnuť, drhlačka, frgal, grmolec, krbik, krmik, srce, srcofka, vrba, zaprtek, zrno, na začátku slova jedinečné r (z pův. *ьr, ъr*), se vyslovuje slabičně, na př. drva, drvarka, krvavnik a t. pod.

7. Stejně se udrželo i pračeské l (z pův. *ьl*), na příklad hltat, chlstnuť, glgavy, po retnicích zaznívá tu slabý průvodní vokál, na př. bylboň, pylkošit, vylčasisko a t. pod.

8. Charakteristickým znakem hranického systému souhláskového je splynulina dz (jako hláska fonologická), a to nejčastěji v infinitivě sloves na -dzať, na př. pokludzať. Infinitivy mají veskrze zakončení na -ť, na př. buřit, buzerovat, cambat, hemovat, kružlat, mraščet, odbajstlit, vyčlpnut, zgrýnať, ziglit, zvorynať a t. pod.

9. Kvantitě v oblasti hranické bude nutné ještě věnovat velkou pozornost. V Hranicích se mluví povšechně krátce (a to u starousedlíků), kdežto v okolních osadách, jako v Černotíně a v Hlúzově je běžná krátkost vedle kvantity, na př. v zéli, bývaj, za stodolú, v Ústí a t. pod. Stejně je tomu i v jiných přílehlých osadách jako na Zbrašově, v Ústí, ve Skaličce, ve Špičkách a v Drahotuších. Jestli se najde určitá kvantitativní norma, to záleží na sebrání bohatého jazykového materiálu.

Všimáme-li si dále stránky tvaroslovné, vidíme, že typickým znakem této oblasti jsou:

1. substantiva, v jejichž slovním základě jsou souhlásky -s, -z, která se skloňují podle vzorů měkkých, na př. dva voze, 1. pl. kuse, obraze, ofse, kose (kosy), tam rostu březe, mise, lise, 3. sg. mlsnej kozí, na Karlovej kosí, na starym vozi, v lesi a t. pod.⁴⁾

2. Dat. pl. je zakončen na -om, a to veskrze u masc. a neuter, na př. dalas kuřatom, nasypej koňom, skovam se ke staříckom, pujdu k Šnejdrlom, odkorkom, vozom, plotom, susedom, cednikom. Podobně zde nalézáme lok. pl.

⁴⁾ Tento tvaroslovný znak je zřejmě už ve starších dobách, jak dokládá Fr. Kopečný v Jazykovém materiálu v Drahotušské kronice, LF. 71, 6, 283.

na -och, na příklad u břehoch, při koňoch — v novinech, na drvech, o cyganech.

Lexikální a frazeologická stránka oblasti hranické je stejně tak bohatá jako slovník na vlastním území jazykovém lašském. Lexikální výrazivo je hojně obohaceno cizími slovy, ovšemže v různých hláskových obměnách. Všimneme si aspoň některých typických výrazů, na př. vyvádal jak ancifór — ancikrist (Zámrs.), apoštol — otec, osa u větrného mlýna (Skalič.), v duchu banoval — láteřiti (Zámrs.), baňka — záložna (Čer.), breberka — kořalka (Záhoří), kružlat burgýň — řepa (Hlú.), cerkvjisko — kostel (Spá.), čmrňa — pálenka (Hlú.), dostanu engliše — bonbony (Čer.), frgal — koláč (Čer.), gvelb — obchod (Spá., Hlú.), humno — mlat ve stodole (Čer.), koltun ju lame — křeče (Čer.), lantucha — tulák (Hlú.), legat — židle (Hlú.), ogar — chlapec (Zámrs.), palach — rákos (Čer.), parkan — plot (Čer.), potěch — řemen (Zámrs., Čer.) pransleta — náramek (Čer.), siha — sáha, míra (Čer.), šlajpčuchy — brusle (Čer.), trucilka — štrycle másla (Čer.), vrzgotat — skřípat (Zámrs.), zgrbly — lakomý (Čer.), strejc zmygali — utíkat (Zámrs.), živnost — povolání, partije (Čer.), žul bagu — žvýkatí (Čer.).⁵⁾

Z tohoto stručného přehledu vidíme, jaký význam má celá hranická oblast po stránce jazykové. Hranické oblasti po stránce jazykové byla věnována dosud malá pozornost. Důležité je všimnout si zvláště pak jazykového území mezi Hranicemi a Valašským Meziříčím, které je důležitým ohništěm a hranicí všech diferenčních znaků.

Neméně důležité je jazyk. území oblasti kelecké s dvojhláskami ej, ou, které jsou sekundární a vznikly asi před koncem 14. stol. (Havránek: Čsl. vlastivěda III. sv., 110 n.). O této oblasti byla už řeč dříve.

Teprve na důsledném a bohatém shromáždění jaz. materiálu, jakož i na základě prozkoumání činitelů mimojazykových, bude možné s jistotou určit, zda oblast kelecká náleží geneticky nepochybně k jádru nářečí slovenských a jestli se právem řadí do přechodného pásu jazykového mezi nářečí lašské a slovenské. Podobně je tomu i s oblastí hranickou, o níž dodnes nelze rovněž s jistotou říci, jestli náleží geneticky k nářečí hanáckému nebo lašskému nebo k nářečím slovenským.

⁵⁾ Zkratky jednotlivých osad: Čer. — Černotín, Hlú. — Hlúzov, Spá. — Spálov, Zámrs. — Zámrský.

Dr Bohumil Zlámal:

Zmizely krásné pečeti.

Ať jakkoli těžký byl život před dvěma sty lety, barokní člověk dovedl se na věci dívat i radostně, dovedl vnést i do všedních věcí kus lahody a uměleckého požitku.

Vezměte si jen tak všední věc jako jsou obecní razítka a srovnajte je s barokními voskovými pečetidly. Zabolí vás srdce nad tím málem, které nám zbylo z tehdejšího pozoru hodného smyslu pro pečetní znamení, která si volily a pečlivě daly zhotovit tehdejší obecní, farní nebo jiné úřady. Co vám říkájí dnešní primitivní a prázdňá obecní razítka, jejichž písmenka řemeslný rytec sice sestaví, ale jen zřídka kdy uhodne jejich poměrnou velikost a uměleckou sestavu? Ale obrazy a symboly, ta mluvící znamení za obce, jejich vkus a umělecké pojetí je dávno ta tam.

Co platí o obcích, týká se i farních úřadů. I na farách bývala umělecká pečetidla, mající zpravidla vztah k patronu farního kostela.

Ve farním archivu v Soběchlebských jsem našel dvě listiny s přitisklými červenými pečetěmi, které dokumentují můj oprávněný stesk na nedbalost v té věci, i jak by neškodilo, kdyby se nám zašlé časy staly opět vzorem.

První listina je česky psaná »Domluva neb Porovnání« mezi vykonavateli poslední vůle zemřelého faráře v Soběchlebských, Josefa Krupičky, o farní zahradě u školy a sousedním domku. Byla napsána a stvrzena v Soběchlebských 9. 7. 1754. Pečetě na ni přitiskl lipenský děkan Václav Onufrius Böhm, oseký farář Georg Benedikt Binka a nový soběchlebský farář Jakub Václav Fritscher; s druhé strany pak soběchlebská obec svou teprve dva roky starou obecní pečeť z roku 1752.

Soukromé pečetě právě dotčených kněží, jako vykonavatelů poslední vůle, nás zatím nezajímají (všechny tři mají motivy náboženské: kalich, Boží oko se sv. Jiřím(?) a pelikána).

Velmi krásná je však plastická obecní pečeť soběchlebská (v průměru 3 cm) s třemi chleby (pecny), postavenými v trojúhelník, nad nimž se vznášejí dva Dietrichštejnské nože. Nahoře v půlkruhu je nápis: SOBIECHLEB, dole na obě strany rozložený letopočet 1752.

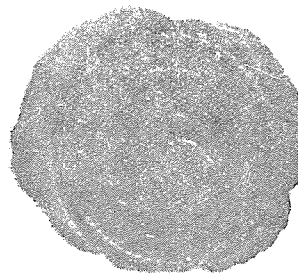
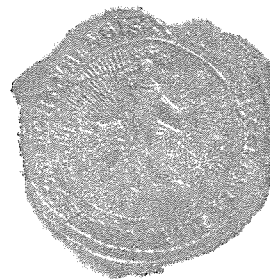
Pečeť obce Oprostovice.

Jako doklad vkusu a obrazné mluvy obecních pečetí popisují kovové pečetidlo vesnice Oprostovic, přifařené do Soběchleb. Je sice prostší, jen plošná kresba, ale umělecký vkus se nezapře ani zde. Selská radlička, jakožto odznak zaměstnání obyvatel, je vskutku šťastně zasazena do ozdobných rozvilin. Zdá se, že oprostovské pečetidlo, dodnes uchované, pochází z téže doby a že je Oprostovice dostaly od své bystřícké vrchnosti Rottálů, stejně jako Soběchleby své, ovšem mnohem honosnější, od lipenských Dietrichštejnů.

Jak vypadala farní barokní pečetidla, ukazuje nám druhá listina z r. 1794. Je to kupní smlouva, v níž soběchlebský farář Matěj Ferdinand Kuntzer prodává lokálnímu kaplanu v Paršovicích, Antonínu Kříblovi, 6 měříc farního pole soběchlebského. Kromě pečetě lipenské vrchnosti jsou na smlouvě přitíženy pečetě farního úřadu soběchlebského a paršovského.

Obě jsou plastické, se znamením. Kruhová pečeť soběchlebská (o průměru 3 cm) znázorňuje vzpřímenou postavu Panny Marie, vznášející se s rozpjatýma rukama v záři světla na oblacích do nebe. (Soběchlebský kostel je zasvěcen Nanebevzetí P. Marie.) Její nezahalenou hlavu obklopuje věnec šesti hvězd. Legenda v opise: SIGILLVM ECCLESIAE PAROCHIAL. SOBIECHLEBENSIS.

Oválná pečeť paršovská (2,5, 2,8 cm) poněkud slabě vystupuje. Pečetní znamení znázorňuje sv. Markétu, patronku kostela, v poloviční postavě, která v obou rukou drží velký kříž, patrně jako ochranu proti dorážející saní. Šikmo nad její ozářenou hlavou se vznášá v paprscích rovnoramenný kříž s korunkou. Legenda v opise: SIGILLVM ECCLESIAE PARSCHOWICENSIS.

Umělecké cítění i krásný obsah mluví z těchto malých, ale milých dokumentů doby. Nemám-li pravdu, že dnešní obecní i farní úřady nechaly upadnout smysl pro půvab jejich úředního svědectví?

František Šustek:

Spálov.

Pokračování.

(Stručný vlastivědný přehled.)

III. Posloupnost držitelů spálovského panství.¹⁾

Spálov až do roku 1538 tvořil nedílnou součást panství potštátského a patřil tudíž týmž majitelům, jako Potštát. Náležel tedy i pod právní svrchovanost Potštátu, který se spravoval vrchním právem olomouckým.²⁾ Rozdělením stát-

¹⁾ Při zpracování tohoto přehledu bylo použito hlavně těchto pramenů:

a) tištěná literatura:

1. Lad. Hosák, Historický místopis země Moravskoslezské (Přerovský kraj), 1938.
2. Jos. Pilnáček, Staromoravští rodové, Vídeň 1930.
3. V. Hrubý, Moravské korespondence a akta z let 1620—1636, 1934.
4. Alfons Zák, Frauenkloster Himmelpforte in Wien, Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich, roč. 1905—1907, str. 139—224.
5. J. Theimer, Heimatbuch für den Bezirk Bärn (»Bärner Ländchen«), 1930.

b) rukopisy:

6. Rud. Mík, Z dějin Spálova, 1941 (tento s použitím Schwoye a Wolného).
7. Jos. Pilnáček, Regesta z vídeňských archivů k dějinám Spálova a okolí, 1948.
8. Eduard Scheich, Geschichtliche Daten von Sponau u. Laudmer. 1875 (ZK roč. XXIV).
9. Karl Raab, Privilegien der Stadt Bodenstadt (rukop. pozůstalost z let 1930—40).

c) přímé prameny (za spolupráce Ant. Brňáka):

10. Gruntovnice: »Nowa Registra diediny w Spalowie« 1646.
 11. Gruntovnice: Registra dědiny Barnova 1592.
 12. Matriky farního úřadu ve Spálově, I a, I. b, 1684—1784.
- ²⁾ V. Prasek, Organisaace práv magdeburských, Olomouc 1900, str. 172.

ku za Jetřicha Potštátského z Prusinovic četným jeho synům připadl podíl Spálov (vsi Spálov, Luboměř a Kyžlířov) Mladotovi Potštátskému z Prusinovic, který se podle toho také psal »na Spálově«. Druhou část statku (město Potštát a okolní vsi) držel bratr Mladotův, Václav starší z Prusinovic. K úplnému oddělení statku Spálov došlo pak teprve v roce 1611. Do té doby drželi Spálov i Potštát příslušníci téhož rodu, totiž Potštátští z Prusinovic. Od posledního z nich, který sídlil na Spálově, od Bernarda Potštátského z Prusinovic, koupila statek v uvedeném roce Kristina z Rogendorfu. Od té doby pak spálovský statek tvořil trvale samostatný celek až do doby současné.

1322—1359 *Záviš z Potštátu* (1. str. 623, 6. str. 19).

1359—1377 *Půta z Potštátu* (9. udává tři bratry: Jaroslav, Záviš a Póta z Potštátu).

1377—1408 *Boček z Kunštátu*, int. své manželce Elišce (udávají souhlasně všechny prameny). Byli to děd a bába pozdějšího českého krále Jiřího z Poděbrad.³⁾

1408—1418 *Tas z Prusinovic a Potštátu* (2. str. 276).

1426 Václav, Mladota, Jan Zbyněk a Prokop z Prusinovic a na Potštátě dali Potštátu odúmrť (1. str. 623).

1437—1484 *Bratři Jan a Hynek z Prusinovic a na Potštátě* (2. str. 276).

1484—1492 *Václav z Prusinovic na Potštátě* (1 str. 623, 2. str. 276).

1492—1535 *Jetřich z Prusinovic a Potštátu* (1 str. 623, 2. str. 276).

1535—1552 *Mladota Potštátský z Prusinovic a na Spálově*, syn předešlého;

1538 intabulováno; tímto datem oddělen spálovský statek od potštátského panství (1., 2. dtto, 9. cituje nadání Mladoty Potštátského z Prusinovic na Spálově z r. 1551 pro poddané svého bratra Václava staršího Potštátského z Prus. Tehdy žádali lidé z Potštátu Mladotu, aby jim dal pole a louky, jsoucí na gruntě jeho vsi Kyžlířova, kterých dlouho užívali, pod stálý roční plat).

1552—1570 *Zibřid (I.) Potštátský z Prus. na Potštátě a*

³⁾ ČMM 1905 str. 392 a 1906 str. 54—60.

- Spálově, bratr Mladoty Podst. z Prus. (2 str. 276).
- 1570—1607 *Žibřid (II.) Potstatský z Prusinovic na Spálově*, syn Mladoty Potst. z Prus. (1 str. 625 udává již roku 1569 držbu bratří Žibřida a Diviše; 2. str. 276; 10. fol. 201; Žibřid zemřel r. 1607 — 12. pag. 547).⁴⁾
- 1607 1609 *Alžběta Rejzvicová z Kadeřína a na Spálově*, vdova po Žibřidovi Potstatském z Prus. (11. fol. 37, 49).
- 1609—1611 *Bernard Potstatský z Prusinovic na Potštátě a na Spálově*, syn bratrance Žibřida Potst. z Prusinovic (1. str. 625, 2. str. 276).
- 1611—1621 *Kristina z Rogendorfu, Mollenburku, na Mitgrabě a na Spálově*, vdova po Hynku Bruntálském z Vrbna. (1 str. 625, 11. fol. 77).
- 1621 konfiskace statku.
- 1622—1633 *Jan Gottfried Breiner svob. pán ze Stubinku a Rabensteinu a na Spálově*, císařský plukovník. (1. str. 625, 11. fol. 154).⁵⁾
- 1633—1638 *Alžběta paní Breinerin, roz. paní z Vrbna a Bruntálu, paní na Spálově*, dcera Kristiny z Rogendorfu a Hynka Brunt. z Vrbna, vdova po Bernhardu z Hofkirchenu a po druhé vdova po J. Gottfr. Breinerovi (11. fol. 155).
- 1638—1649 spory o spálovské panství mezi potomky tří dcer Kristiny z Rogendorfu: *Reginy*, provdané za Erasima z Landavy, *Alžběty*, provdané za Bernharda z Hofkirchenu, pak provd. za Gottfr. Breinera a *Marie Margarety*, provd. za Reinharda Puchheima — dozor nad panstvím měl kardinál Maxmilián z Dittrichsteinu. Spory zakončeny rozdělením panství na dvě ideální poloviny v r. 1649, které drželi:
- 1649—1667 1. díl: *Zikmund Heinrich z Landavy*, syn Erasima z Landavy a Reginy rozené z Vrbna. (Alžběta z Vrbna, vdova z Hofkirchenu zanechala sirotky, jimž je na titulní stránce gruntovnice spálovské z r. 1646 přiznáno vlastnické právo, ale zboží bylo pod ochranou kar-

⁴⁾ Srv. též Indra—Turek, Paměti drahotušských kronikářů str. 32.

⁵⁾ O něm též v nejstarší oderské matrice I. pag. 127.

- 1649—1671 2. díl: *Kristina z Puchheimu*, dcera Marie Margarety z Vrbna, řádová sestra *kláštera Porta Coeli ve Vídni*. Proto její díl připadl tomuto klášteru. (7. str. 1—51).
- Oba díly postupně koupil Kašpar ze Schertzu, a to landavský díl r. 1667, klášterní díl r. 1671.
- 1667—1694 *Kašpar svob. pán ze Schertzu*. Zemřel před r. 1676. Po něm statek držela vdova *Rosalie Maxmiliána Pirolin z Greifenburku*.
- 1694—1723 *Karel Ferdinand svob. pán ze Schertzu*, syn Kašpara ze Schertzu. Karel Ferdinand zemřel 17. 10. 1723 ve Spálově (12. pag. 547).

Pokračování.

Drobné zprávy

Hranice.

Dne 19. prosince se konala v Besedě ustavující schůze klubu čtenářů. Přítomna kulturní patronka Hranicka spisovatelka Helena Šmahelová.

Sněmování zaměstnanců školství z Hranicka.

Skupina zaměstnanců školství ROH okresu hranického konala 15. prosince 1948 výroční valnou hromadu v sále Besedy v Hranicích. Před zahájením byla konána členská schůze, na které jednatelka odbor. uč. Nitschmannová promluvila o služebním právu zaměstnanců, dále o politickém hnutí ROH a přednesla řadu organizačních pokynů a sdělení. O učitelském plánování přednášel uč. Raška. Učitelstvo odpracovalo mimořádně v roce 1948 107.540 hodin a žactvo za vedení učitelstva odpracovalo na brigádách lesních, stavebních, chmelových, řepných a bramborových celkem 121.300 hodin. Stanovený nadplán byl překročen o 12.5% a hodnota dobrovolně odpracovaných hodin činí asi 1,152.730 Kčs věnovaných výstavbě republiky. Na pomoc dětem darováno 11.890 Kčs a ve prospěch francouzských horníků odvedeno 3.215 Kčs. Na uhelné 4měsíční brigádě pracují dva učitelé. Toto výroční sněmování všeho učitelstva okresu bylo slavnostně zahájeno smíšeným sborem reálného gymnasia: Pětiletce zdar, recitacemi a Dvořákovou Hymnou českého rolnictva. MSZŠ okresu hranického čítá 485 členů a všichni jsou členy ROH. Pro další správní období byli zvoleni: předsedou odb. uč. Frant. Gregor z Hranic, jednatelem Jar. Čech, odb. uč. z Hranic. Zároveň byl schválen plán pro pětiletku. O různých aktualitách promluvil zástupce KOR učít. Stawarz z Olomouce.

Lipník n. B. — Nová zasedací síň MNV v Lipníku n. B.

Dokončeny byly úpravy nové zasedací síně pléna MNV v I. poschodí radnice v Lipníku nad B. Zasedací síň vznikla spojením dvou větších místností a je velmi vkusně upravena a opatřena zvláštním neonovým osvětlením, toho druhu poslední novinkou v osvětlování. V zasedací síni bude i dostatek na t. zv. galerii pro účast. jednání z řad občanstva.

Dary u vánočního stromu v Lipníku nad Bečvou.

Do 16. prosince vzrostla výše darů pod vánočním stromem republiky v Lipníku n. B. přes 36.000 Kčs a v osvětleném diagramu pod stromčkem radostně se usmívá a svítí 36 dětských tváří. Tím průměr na osobu v městě Lipníku dosáhl téměř 6 Kčs.

Sokolská vánoční tělocvičná besídka.

Zactvo i obojí dorost Sokola v Lipníku nad Bečvou pořádalo v neděli 19. prosince 1948 o 14. hodině v sále sokolovny vánoční tělocvičnou besídku s pestrým a bohatým programem. Vstupné bylo dobrovolné.

Nové odbočky Svazu bojovníků za svobodu.

Poněvadž nově sloučená jednota SBS v Lipníku n. B. by měla téměř 500 členů i ze vzdálenějších obcí Lipenska, budou vytvořeny samostatné jednoty SBS v Oseku n. Beč. pro Osek a Veselíčko a pak jednota SBS v Tršicích pro členy z Tršic, Lazník, Zákřova a Lazníček. Pro všechny jednoty SBS z celého okresu zřízena okresní jednota SBS v Hranicích.

Zrušení mydlárny a svíčkárny v Lipníku n. B.

Pro usměrnění výroby dle pětiletého plánu bude od ledna 1949 zastaven provoz mydlárny a svíčkárny, národ. podnik v Lipníku n. B. (dř. firma J. Vilímek) a její zařízení bude přemístěno částečně do Olomouce a Čech. V provozovnách mydlárny a svíčkárny bude zřízena parketárna firmy Solo, národ. podnik v Lipníku n. B. — Sušice. Také zaměstnanci budou převedeni pro výrobu v národním podniku Solo.

Největší žijící dramatik

spisovatel, bojovný socialista, laureát Nobelovy ceny, proslulý vtipkář, neúnavný bojovník proti měšťáckému pokrytectví, muž, o něhož se zajímá celý svět, nu zkrátka GBS je hrdinou kritické a životopisné studie Franka Tetuera, *Bernard Shaw - spoluvůdce socialistického dneška*. (Práce, brož. 50 Kčs).

LITERATURA

Dr František Beneš: *Jak věsti pamětní knihu obce*. Nákladem Českého zemského ústředí obcí, měst a okresů v Praze XII, Škrátova 14. — Cena Kčs 30.—

Antonín Zápotocký: *Vstanou noví bojovníci*. (Práce, brož. 45.— Kčs).

Anna Drůbková: *Mladá hospodyňka*. (Práce, váz. 130.— Kčs).

Lion Fenchtwanger: *Vyhnanství*. (Práce, brož. 145.— Kčs).

Jos. Hais Týnecký: *Mezi horami a lesy*. (2 díly po 96.— Kčs). Česká grafická Unie, a. s. v Praze.

Prof. Ing. Václav Zelenka: *Káhira ve snu a v probuzení*. (Unie, a. s. brož. 120.— Kčs).

Karel Václav Rais: *Západ*. Spisy svazek XII. Pohorský obraz. (Unie, a. s., 75.— Kčs).

Záhorská kronika vychází každý měsíc mimo prázdniny. Vydává Okr. rada osvětová v Hranicích, Vedoucí redakce a odpovědný správce listu Antonín Frel v Dolním Újezdě u Lipníka n. Beč. Roční předplatné Kčs 30.—. Číslo poštovní spoř. Brno 116.900. — Používání novinových známek povoleno ředit. pošt v Brně IA - 4-2370: 146.212. Dohlédací pošt. úřad Hranice I. *Adresa redakce*: Dolní Újezd u Lipníka n. Beč. *Administrace*: Hranice. Tiskne Jar. Strojil, národní podnik v Přerově.